

Vergaderjaar 2011–2012

33 215

**Wijziging van de begrotingsstaat van het
Ministerie van Financiën (IXB) voor het jaar 2012
(Incidentele suppletoire begroting ESM)**

Nr.4

**VERSLAG HOUDENDE EEN LIJST VAN VRAGEN EN
ANTWOORDEN**

Vastgesteld 11 mei 2012

De vaste commissie voor Financiën, belast met het voorbereidend onderzoek van dit wetsvoorstel, heeft de eer verslag uit te brengen in de vorm van een lijst van vragen met de daarop gegeven antwoorden. Met de vaststelling van het verslag acht de commissie de openbare behandeling van het wetsvoorstel voldoende voorbereid.

De voorzitter van de commissie,
Aptroot

De griffier van de commissie,
Berck

1

Waarom is in de tabel in onderdeel B, de begrotingstoelichting, slechts één nieuwe verplichting opgenomen in 2013 en is dat bedrag niet uitgesplitst in de te storten tranches in 2013–2015 en een verplichting op grond van het opvraagbaar kapitaal?

Voor het ESM wordt middels de incidentele suppletoire begroting ESM een nieuwe garantie- en betalingsverplichting opgenomen in 2012. De opmaak van de begrotingstabel is in overeenstemming met de opmaak uit de ontwerpbegroting. Volgens dit format worden de totale verplichtingen opgenomen en worden garantieverplichtingen daarnaast nog afzonderlijk inzichtelijk gemaakt. De verplichting voor het opvraagbaar kapitaal is dan ook uitgesplitst in de tabel.

2

Blijft bij toetreding tot het ESM door nieuwe leden het totale maatschappelijke en volgestorte kapitaal gelijk of wordt dit proportioneel verhoogd? Indien het totale maatschappelijke en volgestorte kapitaal bij toetreding gelijk blijft, krijgen de overige leden dan een proportionele uitkering van hun volgestorte kapitaal (met rentevergoeding)?

Op het moment dat een nieuw lid toetreedt tot het ESM wordt inderdaad het maatschappelijk kapitaal van het ESM verhoogd, waardoor ook het gestort kapitaal en het oproepbaar kapitaal worden verhoogd met de bijdrage van het nieuw toetredende lid.

3

Is uit de praktijk gebleken dat een 15% ratio tussen gestort kapitaal (eigen vermogen) en uitstaande leningen, zoals bij het ESM, voldoende is om een AAA-status te verkrijgen?

Voor de kapitaalstructuur van het ESM is gekozen voor een structuur met gestort en oproepbaar kapitaal waarmee aangesloten wordt bij andere internationale financiële instellingen als de EBRD en de EIB. Voorafgaand aan het vaststellen van de kapitaalstructuur van het ESM heeft overleg plaatsgevonden met experts van kredietbeoordelaars. Op basis van deze consultaties is de kapitaalstructuur van het ESM tot stand gekomen in het eerste kwartaal van 2011 waarbij de experts van de kredietbeoordelaars destijds zijn gekomen tot het oordeel van de hoogst mogelijke kredietwaardigheid voor het ESM. Wanneer het ESM in werking treedt zullen kredietbeoordelaars een daadwerkelijk oordeel geven aan de kredietwaardigheid van het ESM. Op dit moment is nog niet bekend wat dat oordeel zal zijn.

4

Is bij het opstellen van het tweede Griekse leenprogramma rekening gehouden met de verplichtingen van Griekenland t.a.v. het volgestorte kapitaal van het ESM van 2,2 miljard euro?

In het Griekse leningenprogramma waarover de Eurogroep op 12 maart jl. een akkoord over bereikte en ik u berichtte (Kamerstukken II 2011/12, 21 501-07 nr. 893), is rekening gehouden met de volgende kapitaalstortingen aan het ESM; 0,9 miljard euro in 2012, 0,5 miljard euro in 2013 en 0,5 miljard euro in 2014. De totale storting van Griekenland aan het ESM bedraagt circa 2,2 miljard euro. Op 30 maart jl. werd bekend dat de stortingen aan het ESM versneld zullen worden. De kapitaalstorting waar nog niet rekening mee gehouden werd op 12 maart jl. zal verwerkt worden binnen het programma zoals bijvoorbeeld door additionele maatregelen.

5

Wat is de verwachte termijn voor ESM lidstaten om gehoor te geven aan zogenaamde «capital calls» onder artikel 9 van het ESM-verdrag?

De Raad van Gouverneurs mag met onderlinge overeenstemming kapitaal van de ESM-leden opvragen. De Raad van Bewindvoerders mag kapitaal opvragen wanneer het volgestorte kapitaal is gezakt onder 80 miljard euro, of een ander bedrag als dit bedrag gewijzigd is. Dit kan gebeuren wanneer een steun ontvangende lidstaat haar verplichtingen aan het ESM niet meer kan voldoen en het ESM het gestort kapitaal moet aanspreken om haar verplichtingen aan haar crediteuren te voldoen. De directeur mag kapitaal opvragen om te voorkomen dat het ESM in gebreke blijft ten aanzien van de crediteuren van het ESM. Voor een kapitaal eis wordt altijd een redelijke termijn gesteld, waarbij deze korter zal zijn naar mate de noodzaak acuter is. Alleen indien het ESM in gebreke dreigt te blijven ten aanzien van zijn crediteuren geldt een termijn van zeven dagen voor een kapitaaloproep. Deze bepaling voor het opvragen van kapitaal is nodig om te voorkomen dat het ESM in acute financiële problemen komt en om de kredietwaardigheid van het ESM te allen tijde te waarborgen. Voor het storten van kapitaal wordt altijd een redelijke termijn gesteld, waarbij deze dus korter zal zijn naar mate de noodzaak meer acuut is. De termijn voor ESM-leden om gehoor te geven aan de overige kapitaaloproepen onder artikel 9 van het ESM-verdrag zal bij inwerkingtreding van het ESM worden vastgesteld door de Raad van Bewindvoerders van het ESM.

6

Hoe zullen de verplichtingen van Ierland en Portugal t.a.v. het volgestorte kapitaal van het ESM worden ingepast in de huidige stabilisatieprogramma's voor deze landen? Zullen de ESM-verplichtingen worden nagekomen d.m.v. extra bezuinigingen?

Alle regeringen van de lidstaten van de eurozone hebben zich gecommitteerd aan het ESM en het versneld in werking treden van het ESM. De Eurogroep van 30 maart jl. heeft nog eens specifiek overeenstemming bereikt over het versneld volstorten van het gestort kapitaal van het ESM. Ierland heeft in zijn recente stabiliteitsprogramma van april dit jaar de volledige stortingen vanaf 2012 tot en met 2014 verwerkt in zijn begrotingsramingen. Naar aanleiding van de missie van de trojka van 15 tot 27 februari 2012 in Portugal kwam de derde voortgangsrapportage van de trojka uit. Hierin werd reeds bekend dat de Portugese regering eind maart een suppletoire begroting 2012 naar het parlement zou sturen. In deze suppletoire begroting 2012 werden zowel maatregelen als meevallers en extra uitgaven zoals aan het ESM meegenomen. Deze suppletoire begroting is inmiddels aangenomen door het parlement.

7

Wat zijn de verwachte operationele kosten van het ESM en hoe zullen deze worden gedekt? Wordt voor de dekking van deze operationele kosten een additionele bijdrage van de ESM-lidstaten gevraagd en/of worden deze gedekt uit rendementen op het volgestorte kapitaal?

De jaarlijkse operationele kosten van het ESM zullen in de jaarbegrotingen van het ESM goedgekeurd worden door de Raad van bewindvoerders. De jaarlijkse operationele kosten van het ESM zullen afhankelijk zijn van de activiteiten die het ESM in dat jaar zal moeten ondernemen. In jaren waarin het ESM zeer actief dient te zijn met meerdere steunprogramma's tegelijkertijd is de verwachting op basis van cijfers van het EFSF dat de jaarlijkse operationele kosten circa 30 miljoen euro zouden bedragen. In jaren waarin het ESM relatief weinig financiering hoeft te verstrekken bedragen de operationele kosten naar verwachting op basis van cijfers

van het EFSF circa 15 miljoen euro. Indien sprake is van een steunprogramma worden conform het ESM verdrag de operationele kosten van het ESM doorberekend aan het steunontvangende land. Indien geen sprake is van een steunprogramma worden de rendementen uit het gestort kapitaal van 80 miljard euro gebruikt ter dekking van de operationele kosten van het ESM. Naar verwachting zijn deze rendementen voldoende om de operationele kosten te dekken en is geen additionele bijdrage van de ESM-leden hiervoor nodig.

8

Hoe zijn de geldstromen in relatie tot het ESM (storting kapitaal, inroepen van garantieverplichtingen en uitkeringen van dividend) relevant voor het EMU-saldo, EMU-schuld en de nationale begrotingskaders?

Bij ratificatie van het ESM-Verdrag zal Nederland een kapitaalstorting doen in het ESM. De statistische regels bepalen dat dergelijke stortingen alleen effect hebben op de schuld. De Nederlandse schuld zal door de bijdrage aan het ESM de komende jaren in totaal met 4,6 miljard euro stijgen. Echter, om deze kapitaalstorting te kunnen doen, zal Nederland geld moeten lenen op de kapitaalmarkt. Nederland betaalt daarom ook rente over deze 4,6 miljard euro. Deze rente zal volgens de statische regels een negatieve impact hebben op het EMU-saldo. Nederland betaalt overigens momenteel een zeer lage rente over staatsleningen. Er zijn echter ook ontvangsten uit het ESM die kunnen leiden tot een beter saldo. Het ESM belegt het gestorte kapitaal in staatsobligaties. Het rendement wat zodoende behaald wordt komt, als er dividend wordt uitbetaald door het ESM, ten goede van de aandeelhouders van het ESM, waaronder Nederland. In begrotingsregel 24 van de Nederlandse begrotingsregels staat dat maatregelen voor de financiële stabiliteit niet kaderrelevant zijn. De ontvangsten en uitgaven van het ESM vallen hier ook onder.

9

Wat is de inschatting van het jaarlijkse rendement dat gemaakt zal worden op de belegging van het volgestort kapitaal van 80 miljard euro? Hoe beïnvloedt het beleggen van het volgestort kapitaal de inzetbaarheid ervan als buffer?

In het ESM verdrag is vastgelegd dat het beleggingsbeleid van het ESM erop gericht zal zijn de hoogste kredietwaardigheid van het ESM te garanderen. Daarmee zal het beleggingsbeleid een laag risicoprofiel kennen. De beleggingen zullen zodanig worden belegd dat zij snel en eenvoudig liquide gemaakt kunnen worden, waardoor zij te allen tijde kunnen fungeren als bufferkapitaal.

10

Hoe waarschijnlijk en hoe groot is de door de regering verwachte dividenduitkering uit het ESM?

Het dividendbeleid zal vastgesteld worden door de Raad van Bewindvoerders van het ESM. De Raad van Bewindvoerders kan met gewone meerderheid van stemmen besluiten een dividend aan de ESM-leden uit te keren wanneer het eigen vermogen van het ESM meer bedraagt dan vereist is om de leencapaciteit van het ESM te handhaven en wanneer de beleggingsopbrengst niet vereist is om een tekort in de voldoening van de crediteuren te vermijden. Dividenden worden uitgekeerd naar rato van de bijdragen aan het volgestort kapitaal. In het ESM-Verdrag is vastgelegd dat zolang het ESM zijn volledige leencapaciteit van 500 miljard euro niet heeft bereikt, er geen dividend wordt uitgekeerd. In de Rijksbegroting wordt bovendien vanuit het oogpunt van prudentie niet gerekend op een dividenduitkering van het ESM.

11

Zal een eventuele betaling die samenhangt met het opvragen van een deel van de € 35,4 miljard aan niet-gestort kapitaal alsdan altijd leiden tot een incidentele suppletoire begroting waarin deze uitgave ter autorisatie wordt voorgelegd aan de Kamer? Zo nee, waarom niet? Zo ja, prevaleert in dat geval het voldoen aan verdragsverplichting boven het nationaal recht (i.c. het budgetrecht)?

Kapitaalopvragingen binnen het oproepbare kapitaal van het ESM (voor Nederland circa 35,4 miljard euro) zijn vergelijkbaar met het inroepen van een garantie. Het verlenen van een garantie betreft een voorwaardelijke betalingsverplichting die eventueel tot een betaling kan leiden. Wanneer betaald dient te worden moet de begroting daarin voorzien. Een dergelijke begrotingsaanpassing dient door de Kamers geautoriseerd te worden. In het geval kapitaalopvragingen op korte termijn voldaan moeten worden, worden de Kamers hierover zo snel mogelijk geïnformeerd.

12

Wat zijn de gevolgen van de voorziene ESM-stortingen voor de EMU-schuld in de jaren 2012 tot en met 2015?

Bij ratificatie van het ESM-Verdrag door Nederland zal Nederland in totaal 4,6 miljard volstorten in het gestort kapitaal van het ESM. Door de kapitaalstortingen zal in 2012 en in 2013 de staatsschuld met circa 1,8 miljard euro toenemen. In 2014 zal de staatsschuld met circa 0,9 miljard euro toenemen door storting van de laatste en vijfde tranche van het gestort kapitaal van het ESM. De Nederlandse staatsschuld zal door de bijdrage aan het ESM daarom in totaal met 4,6 miljard euro stijgen.

13

Wanneer is de feitelijke betaling van de eerste storting van € 1,829 mln. in het jaar 2012 voorzien? Wordt eerst ratificatie van het ESM-verdrag afgewacht alvorens er betaald wordt? Zo ja, wat is dan de praktische betekenis van een inwerkingstredingsdatum van 30 mei 2012? Zo nee, waarom wordt met betaling vooruitgelopen op ratificatie?

Onder voorbehoud van ratificatie van het ESM-Verdrag en de autorisatie van de incidentele suppletoire begroting ESM zal de kapitaalstorting van 1,829 mln. in gelijke delen plaatsvinden in juli en oktober van 2012. De praktische betekenis van de inwerkingstredingsdatum van 30 mei 2012 is dat deze datum voor de inwerkingstredingsdatum van de suppletoire begroting bij Voorjaarsnota ligt.

14

Uitgaande van de inwerkingtreding van het ESM-verdrag in juli 2012 in welke kwartalen van 2012, 2013 en 2014 moeten er dan door Nederland stortingen in het volgestort kapitaal van het ESM worden verricht?

Tijdens de Eurogroep van 30 maart jl. hebben de ministers van Financiën overeenstemming bereikt over het storten van twee tranches van het gestort kapitaal in 2012. Bij ratificatie van het ESM-Verdrag zal de eerste tranche van circa 0,9 miljard euro in juli 2012 en de tweede tranche van circa 0,9 miljard euro in oktober 2012 gestort worden. In 2013 volgen twee tranches. Naar verwachting zal de derde van deze tranche in de eerste helft van 2013 en de vierde tranche in de tweede helft van 2013 gestort worden. In de eerste helft van 2014 wordt de laatste en vijfde tranche gestort door de ESM-leden.

15

Wat zijn de verwachte of begrote financieringskosten voor het Nederlandse volgestorte kapitaal van 4,6 miljard euro in het ESM en zijn deze financieringskosten relevant voor het EMU-saldo?

De financieringskosten van afzonderlijke uitgavenposten (waaronder financiële interventies) kunnen niet worden bepaald omdat de staatsschuld integraal wordt gefinancierd, waarvan een deel op de geldmarkt (tot 1 jaar) en een deel op de kapitaalmarkt (leningen langer dan 1 jaar). Wel kan op basis van een aanname voor het niveau van de rente een indicatie worden gegeven van de rentelasten. Op basis van de geschatte gemiddelde rentekosten waartegen de Staat zich in 2011 heeft gefinancierd (3,1%) , kan worden geschat dat de financieringskosten van € 4,6 miljard ongeveer 150 mln. per jaar bedragen (zie bijlage monitor crisisinterventies bij budgettaire nota's). De daadwerkelijke rentekosten hangen af van de feitelijke percentages waartegen de staatsschuld gefinancierd wordt. Gemiddeld genomen financiert de Staat zich tegen het 7-jaars tarief. Tegelijkertijd met de Voorjaarsnota wordt een nieuwe raming voor de financieringskosten gemaakt. De financieringskosten alsmede eventuele dividenduitkeringen van het ESM zijn EMU-saldo relevant.

16

Wat zijn de gevolgen van een niet-ratificatie, zonder dat de inwerking-treding van het ESM wordt tegengehouden, door een van de beoogde ESM-lidstaten voor de betalingen in het volgestorte kapitaal van 80 miljard euro door de overige leden?

In het ESM verdrag zijn de bedragen waarop lidstaten inschrijven vastgelegd. Deze bedragen wijzigen niet indien een euroland het ESM verdrag niet ratificeert. Dit geldt ook voor de vol te storten bedragen van het gestort kapitaal van het ESM door de overige leden.